

Ба 572.11

К-14

ВІКТАР КАЗНОЎСКИ

Бібліотэка 5 № 8.
ІМБ № 1308.

~~Handwritten scribbles in blue and purple ink.~~

Handwritten in red ink: "Wm 6/10/19"

Рахіль

1 9 3 2

Л І М

Д В Б

Казловский, Виктор.

И. 681

Рассылка-письма.
Минск-1932 год.

Рассылка.
Лырические Поэмы.
Минск-1932.

Ба 57211

ВІКТАР КАЗЛОЎСКИ

РАХІЛЬ

ЛІРО-ПОЭМА

Бел. верасі
1994 г.

081

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БЕЛАРУСІ
Л і М
МЕНСК—1932

Ба 57211

Рэдактар Л. Бэндэ
Корэктар Ю. Жыдовіч
Тэхрэдактар І. Мілешка

Здана ў друкарню 21-I—32 г.
Падпісана да друку 12-II—32 г.

В О К Л А Д К А
І. СТАНКОВІЧА

25. 11. 4. 2000

Галоўлітбел № 2717
Друкарня «Палесдрук», Гомель
Заказ № 300—2000 экз.

ПЕРШЫ ВЯНОК

Мне часта марыцца,
Мне часта, часта сьніцца
Далёкая мінуўшчына падзей,
Калі душой
Згараў я ў навальніцах
І ў вочы сьмерці
З распачу глядзеў.

Калі ішоў
З распаленаю помстай
Шукаць зямлі
Расьпітую красу,
Калі жыцьця
Патоптаную лотаць
Перад зарой
Выносіў я на суд.

Стрывожан я
Душою маладою,
Адвечная бяссоньніца ў вачох...
А дні ідуць
Напружанай хадою,
Жалезнай зброяй
Бразгае жыцьцё.

Здаецца зноў
Маўкліваю такою
Стаіць Рахіль
Ля схіляных сяней.
Цьвітуць вачэй
Чароўныя куколі
Пад чорнымі
Завеямі брывей.

Здаецца зноў
Увечары на ганку
Я чую твой
Надломаны напеў.
І погляд твой—
Пужлівае дзікаркі—
Здаваўся мне
Ад сонечных ляпей.

Здаецца, зноў
Выходзіць на спатканьне
З букетам руж
Кудлатых на руках.
Шляхі-ж твае
Завеены пяскамі.
Ня прыдзеш зноў
Мяне ты сустракаць.
І як цяпер вось,
Любая, забыцца
Пра жоўтыя
Мне восеньскія дні...
Кружылася

Скываўленае лісьце—

Ўгару...

ды...

ўніз...

Ўгару...

ды...

ўніз.

Пылалі дні.

Пылалі дні,

і гасьлі.

Пылала ты

Прад раньняю красой.

Ішлі мы ў сьвет,

Ішлі шукаць мы шчасьця.

Ішлі мы сум

Таптаць ў сыры пясок.

А месяц плыў,

А месяц плыў,

і

плакаў.

Расьсьпеўвалі

Начніцы ў цішыні...

Ці празьвініш

Зноў зломанаю клямкай?

Ці выйдзеш зноў

Мне дзьверы адчыніць?

Ці будзеш зноў

Увечары ля ганку

Зьбіраць дзяўчат
Вясёлы карагод?
І ўсьмешкамі
Пужлівымі дзікаркі
Ўзьнімаць душы
Руйнуючы агонь?

Я чуў, як часта
Срэбнымі ключамі
Званіла поўнач
Ля маіх вакон.
І я ішоў...
Цябе-ж не сустрачаў я.
Ня чуў твой — „звон
Зап'ясыця“ над ракой.

Бывала йшоў
Я ўвечары з пакосу,
Яна стаяла
Моўчкі ля вакна.
Прад ёй айцец—
Абрам сівавалосы
Сваю старую
Голаву схінаў.

Яна часала
Пальцамі худымі
Яго асмуглы
Кужаль галавы.
І толькі змрок
Дыміўся прад дзв'ярыма

Зялёным пахам
Скошанай травы.
Абрам стаяў
Стамлёны непакоем.
Туліў тугу
Адцьвіўшага жыцьця.
І толькі дум
Закілзаныя коні
Їрваліся нястрымана ў прасьцяг.

— „А што-ж калі
Рахіль мяне пакіне?
Дык хто-ж маю
Прыхіліць галаву?..
У даль пайду
З бярозавым я кіем
Раскідаць дзён
Пажоўккую траву“.

І моўчкі я
З-за чорнай ваканіцы
Яе усьмешкі
Палкія скрадаў,
Хацелася
Яе красою ўпіцца
І ўсё жыцьцё
За морак воч
аддаць.

Ня журавоў
Трывожных вераніцы

Ляцелі з дальніх
Змучаных зямель
Сьпіваць ваду
Халодную ў крыніцах,
Сьпіваць спакою
Вольнага струмень.

То поглядаў
Яе вясёлых стаі
Садзіліся на ружах
Воч маіх.
Зачараваным
Прад вакном
Стаяў я,
Паўстаньне мар
Зьняволеных таіў.

Падходзіла,
Мне рукі падавала
І крала сэрца
Юнае ў палон.
І песьні мне
Па-свойму расьпявала.
Я захапляўся
Музыкаю слоў.

„А лібэ гэйптцэх он
фун ашмэйхалэ.
Фун ашмэйхалэ біз акуш
А лібэ нэмт оп
ба дэр шэчстэр дэм сэйхалэ.

Дэр шэнстэр майдэлэ
мах дос цум нішт...¹⁾

Тар-ля-тар-ля,
та-ля-ля-ля.
Та-ля-ля-ля
тар-ля-тар-ля“.

І першы раз
Вучыўся пазнаваць я
Таемнасьць гэтых
Нячуваных слоў.
І адчуваў
Няведамае шчасьце,
Як да яе
Я з гэтай песняй шоў.

І ўмела мне
Яна сьпяваць па-наску
Пра ружу-цвёт
І сумную вярбу.
І я зьбіраў
Расквеченыя краскі
Яе красы
Пад гоманамі бур.
А ноч-зладзейка
Чорнымі рукамі

¹⁾ Каханьне пачынаецца ад усьмешкі,
Ад усьмешкі да пацалунка.
Каханьне аднімае ў найпрыгажэйшай розум,
Гэтую найпрыгажэйшую дзяўчыну
зводзіць на нішто.

Зривала зор
Жывую прыгажосьць.
Мяне Рахіль
Чамусьці папракала,
Што я ня ўмеў
Кунежыць маладосьць.

Ой, чаравала
Чорнымі вачыма.
Запал вачэй
Я з распачу хватаў...

.
І зноў зьвінела
Швейная машына
І калаўротак
Лёгка сакатаў.

І часта-часта
Стомленыя вокны
Гублялі бляск
Тужлівы ў далячынь.

І ткала ноч
Маўклівых сноў палотны
Над коўдрамі
Шумлівымі лагчын.

І кожны дзень
Ад раньня
І да змроку.
І кожную ноч
Ад змроку
Да відна

Чуваць машыны
Стомленае лёскаат
І неспакойны
Звон верацяна.
І дагарала
Ціхая газьніца,
На стол спадала
Смуглае сьвятло.
— „Ах, майн готт!
Ах, дзе да шчасьця выйсьце!
І дзе-ж знайду
Акрадзены мой лёс?
Ня толькі мы,—
Нас тысячы гаротных.
Ой, катуе
Нас жорсткае жыцьцё...“

.....
І з вышыні
Ў расхлістаныя вокны
Халодны змрок
Праменьні зор прасьцёр.
— Пакінь, пакінь,
Дачушка дарагая!
Дагарваюць
Зарніцы вышыні.
Я чую звон
Сьвітання за гарамі...
А гутэ нахт!..

Засьні...

Засьні...

Стамлёны сон
Забразгае нажамі,
Рахіль прад ім
Нахіліць галаву.
Абрам глядзіць
На змучаную з жалем.

І толькі думак
Лебядзі пльвуць.

Падыйдзе моўчкі,
Ў скроні пацалуе
І завіе асмуглую касу...
І зноў машына
Швейная ніцуе
Аблемаваньне зрэбнае кашуль.

.
.

ДРУГІ ВЯНОК

І ўсё прайшло.
І ўсё адшальясьцела.
Жыцьцё людзей
На землю прывяло,
Каб прыгажэць
Ў адвечным лятуценьні,
Схіляць прыроду
Прад сваім чалом.

Жыцьцё й агонь,
Агонь, краса
І шчасьце
Ўзьнімаецца...

Дагарвае. . Ёй няма

Былых вякоў
Натруджаныя пальцы
Да дальніх зор
Працягвае зямля.

Шляхі-ж бягуць,
Зьбягаюцца край сьвету.
А людзі з імі
Мчацца ў далячынь.
Маёй душы

Ўскудлачаная цвѣцень
Губляецца зарніцамі ўначы.

Шляхі і дні,
Шляхі і дні
Ў юнацтва
Губляюцца ў прасторах векавых,
Ня ўмею я
Ні плацаць,
Ні сьмяяцца,
Ні ў распачы нахільваць галавы.

Ня ўмею я
Над іншымі глуміцца
Ў тую радасьць
Катаваць чуюсь...
Зямля красу дала
Ці-ж для карысьці?
Ці-ж для карысьці
Жаўранкі пяюць?

Які ўспамін!—
Сьпяваюць быццам флейты.
Пад гэты сьпеў
Юнацтва я страчаў.
Цяжар жыцця,
Разьбітага дашчэнт,
Я узьнімаў
На згорбленых плячах.

Ліхіх людзей
Зьвяроджаныя ўсьмешкі
Спакою мне

Спрасонья не даюць.
Апоўначы бадзяюся па ўзьмежках,
Дзе сустракаў
Прыгожую маю

Я не тужу,
Ня клічу...
І навошта?
Ня сыйдуцца
Зноў нашыя шляхі.
Была ты гэткай
Ціхаю і простаю,
Рахіль мая!
Каханая Рахіль!

Пад шэлест ніў
Я часта ўспамінаю
Шум кос тваіх,
Пазычаны ў півонь.
І толькі дум
Трывожнае паўстаньне
Ўзьняло падзей
Мінулых перазвон.

І вось, калі
Жыцьцё ўсё маладзее,
Калі пакут
Зруйнованы Крыжы
Я ўспамянуў
Адплыўшыя падзеі,
Жахлівыя
Паўсталі міражы.

ТРЭЦІ ВЯНОК
МІРАЖЫ МІНУЎШЧЫНЫ.

Туман, туман,
Туман
І змрок,
І холад.
Туман, туман.
А сосны шалясьцяць.
Змаўкае сьмех
І шчасьця юны шолах,
Змаўкае звон
Раздольнага жыцьця.
А я бы ў сьне
Бадзяўся ў амшарах.
Наўкол зьвяр'ё
Зубамі лескаціць.
Вятры! вятры!
Чарнее неба ў хмарах.
Душа сьпівае
Помсты нікацін.
Галосіць чайка
Дзесьці над лугамі.
Ўзьнімаюцца
Начлежныя агні.

Ў раздум'і дуб
Схіліўся над курганам:
Загаманіў...

Замоўк...

Загаманіў.

Дажджы!

Дажджы!

Ліхія навальніцы!

А змрок ўзьлятае

Тысячамі крыл...

Вятры!

Вятры!

Скаголяць і скавычуць.

Вятры!

Вятры!

Страшэнныя вятры!

Што дзень,

Што дзень

Чарнее колер твару.

Што дзень,

Што дзень

На сэрцы болей плям.

Мая зямля

Дагарвае ў пажарах,

Мая зямля!..

Мая зямля.

А мора сьлѣз,—

Крыві

Ўздымала штормы.

І карабель свабоды выплываў

І гнеўна пырскі
Кідаў у прасторы
Апошні вал—
Дзевяты вал.

Ідуць рабы
Затоенаю помстай,
Ідуць зямлю
Жыцьцём амаладзіць.
І гэткі цвёрды
Нясупынны поступ.
Нішто ня зможа
Сілу іх спыніць.

Ідуць палкі
Магутныя паўстанцаў.
Іх кожны крок
Акуплены крывёй.
Ідуць за волю
Гордую змагацца.
Ідуць у бой,
Апошні бой.

А ворагаў
Спалоханыя орды
Ўцякалі
Ожэл бялы каб схаваць.
І чуўся стогн
Над вёскаю і горадам.
І чуўся енк
І плач.
І на шляху

Ўсё нішчылі дашчэнту.

— „Ты комуніст?

Хлоп?

— Бі!.. кулю ў лоб!..

Пярэчыць будзеш

Ты яшчэ тут?

Каб так усіх вас—

Бунту ня было-б“...

Заржалі ў цьму

Ўстрывожаныя коні.

Зьлятае стук

Паломаных падкоў.

А над сялом,

Затомленым і сонным,

Зьвініць пажар

Пажоўклым языком.

А над сялом

Нырцуе цьма начная.

А над сялом

І ляманты і крык,

Бы тысячы

Людзкіх галоў сьцінаюць.

Бы караблі

Расьцёрліся між крыг.

Адна Рахіль

Затомленая ў сенцах

Туліла сон халодны да грудзей.

Абрам у сьвет

Пайшоў з машынай дзесьці

Знайсьці кавалак
Шчасьця між людзей.

Чатыры лютых
Злыдні—офіцэры
— Пры боку шаблі,
Браўнінг ў руцэ—
Пабілі вокны,
Выламалі дзьверы...

.....
Хапала пал
Памятая пасьцель...
Агонь жыцьця,
Букет красы забралі...
І павялі кудысьці за сяло.
Рахіль ў зьнямозе
Клікала Абрама.
„О, маін фотэр!“
Клікала да сьлёз.

І за сялом,
У полі адзічалым
Ўзьнімаўся енк,
Трывожны тупат ног...

.....
Ці-ж не з зарою
Землю павянчалі
Пад дзікі крык
Разьюшаных званоў?

.....
.....

ЧАЦЬВЕРТЫ ВЯНОК

Хацелася мне ў росквіт
Волі верыць.
Хацелася
Жыцьцём адважных жыць...
Пайшоў у сьвет
Я з лютым сэрцам зьвера.
Зьліталі дум
Халодныя дажджы.

І я пазнаў,
Хто ворагам быў наскім.
Хто йшоў наш край
Свабоды расьпінаць,
Крывавы дзень
Зубамі помсты ляскаў,
Ішоў зладзеям
Голавы сыцінаць.

І я стаяў,
Дзе колішнія сенцы.
Бражджалі косьці
Страшныя руін.
З маіх грудзей
Параненае сэрца

Я даставаў
Атрутай напаіць.

.

Назаўтра,
Сонца 'шчэ не засьвяціла,
Яшчэ рыдала
Ў распачы зара,
Прышоў з машынай
Швейнай за плячыма
Да родных хат
Расхлістаны Абрам.

Аж толькі дым.
Аж толькі чорны попел.
Аж толькі клён
З асмуглай галавой.
А небасхіл
У сонечным патопе
Губляе шум
Усьпененых трывог.

Стаіць Абрам
Над гурбаю асмалаў
І пазнае свой колішні прытул.
— „Было дагэтуль
Шчасьця для нас мала...
Апошняя няхай канае тут“.

І доўга, доўга
Стомлены ля клёну
Стары Абрам
Задуманым стаяў.

Сьціскалі кій
Касьцястыя далоні.
І бушаваў пачуцьцяў акіян.

З трывогаю
Выходзіў на дарогу.
Глядзеў тужліва.
Ў дальнія шляхі.
— „Куды ўцякла?
Ці-ж кінула старога?
Рахіль мая...
Рахіль!..
Рахіль“...

Расхлістаны.
Пажоўклы галавою.
Їдзе бадзяцца
Ў дальнія палі.
А між палёў
Заплаканая хвоя
Ўзьнімае жаль
Скрываўленай зямлі.

— „Куды-ж пайду?
Да любае Рахілі?
Їдзе-ж знайду?
Пайду я ў белы сьвет.
Ніхто мяне
Сягонья ня прыхіліць.
Ніхто дадому
Спаць не пазаве.“

Куды пайду?
Я выпятраў душою.
Вяргінь маіх
Асыпалася зьвень.
Мне чуецца
Вятроў шалёны шолах..
Здаецца ў даль
Яна мяне заве?..

О, дзе знайду,
Дачушку дарагую?
Ах, вы, мае
Аплаканыя дні!
А ўвечары
Зноў выйду за гару я,—
Яе расьпеў
Ізноў не празьвініць.

Я не магу...
Ніколі не паверу,
Што ёсьць краса,
І радасьць на зямлі.
Я падружыў-бы
З самым лютым зьверам,
Халодны-б камень
Сэрцам распаліў.

І хто пасьмеў
Глуміцца над красуняй?
І хто пасьмеў
Сьмяяцца над жыцьцём?..

Зноў не заўю
Асмуглую касу ёй,
Ня ўчую звон
Звычайны верацён.

Пажарам жорсткім
Жальбы дагару я.
Дап'ю пакут
Усьпенены кіліх

І лірніку
Прыду я падарую
Сваёй душы затоены кілім.

Дажджы!
Дажджы!
Вятры!
Вятры ліхія.
Куды ісьці
Мне змучанаму ў сьвет?
Ніхто мяне
Сягонья ня прыхіліць,
Ніхто мяне
Спачыць не пазаве“.

Незнаёмы голас:

„Замоўклі струны
Маёй гітары.
Сьціскаюць пальцы
Разьбіты грыф.
Ня кліч красуні,
Старэнькі старац,

Яе ня ўзьніме
І зvon зары“.

.

Абрам стаяў
Прад гордаю сасною,
А на сасьне...
Хістаюць труп вятры...
І вуснаў пал,
Абсыпаны зямлёю,
Разьвеены
Парванья страі...

— „Ці-ж ты?...

Няўжо-ж?..

Зладзеі!..

Сьмерць...

Няма ўжо...

І дагарэў
Тваіх вачэй агонь.
Дай кучараў
Сярэбраную пражу
Абсыпаць звонам
Жалобным півонь“...

І ўліплі вусны
Ў зраненыя скроні.
Глядзеў у змрок
Астуджаных вачэй ..

— „Вятры!

Вятры!

О, дайце мне настрою!

Пайду я душу
Вырыдаць нашчэнт.

Пайду я зграі
Ворагаў зруйнаю.
Пайду зямлю
Крывёю напаіць.
За юны сьвет,
За волю маладую
Аддам жыцьцё,
Я рэшты сіл сваіх.

Змывайце сьвет,
Ліхія навальніцы.
Змывайце крыўду
Змучаную хат.
О, сьвет!
Завый галоднаю ваўчыцай!
О, сьмейся, сьвет!
Шалей.

Ха-ха!
Ха-ха!..

Атруты мне!
Прагорклае стрыхліны!
О, распаліць-бы
Прагнае нутро...
— Ня крой-жа, кат,
Расстрэленай краіны!
Ў астрог яго!
Праклятага ў астрог!..

— О, пролетар!
Адчытвай прыгаворы!..
О, пролетар!
Крычы на ўвесь сусьвет...
Памрэ, памрэ,
Хто бедным люты вораг,
Зруйнуем чорнай
Крыўды мы і сьлед!..

— Пагром...

Нажы...

Ашчэраныя зубы...

Їржуць,

Їржуць

Худыя касьцякі...

Аддайце мне

Жыцьцё дачушкі любай...

Пакінь, о, сьмерць!..

Рахіль маю пакінь!..

Цяпер мае

Супыненыя сьцежкі

І цьвет надзей

Маіх пазасыхаў...

Дажджы валос

Зьліваюцца на плечкі..

О, плач, сусьвет!

О, сьмейся!

Ха-ха-ха!

Рыдай, зара!

Трывогу грайце, горны.

Дазвольце мне
Зямлю перавярнуць!
А чалавек прыкраўся
Чорны-чорны!
Здымае з плеч
Жалезную труну.

Чаго стаіш
З нажом над галавою?
Чаго іржэш,
Разьюшаны кашчэй?—
Бяжыць за мной
Скалечаная хвоя;—
— „Няхай Рахіль
Прыхіліцца яшчэ!

Няхай касой
Асмуглаю красуня
Абвее зноў
Па-колішняму сум.
Няхай сваёю
Зрэбнаю кашуляй
Зьбірае кроз
Халодную красу“.

І зноў Абрам
Укленчыў на калені,
Цалуе рук
Астуджаную зысь.
Вачэй чароўных

Чорнае зацьменьне
Акурвае асмужаную высь.

— „Ці-ж гэткаю
Ты стала сёння гордай?
Чаго-ж маўчыш,
Зязюленька мая?
Хіба-ж цяпер
Табе мяне ня шкода?
Цябе-ж...

Няма...

Няма...

Няма...

Кленчыць і плача:
— „Ах, пальчыкі, пальчыкі,
Белыя пальчыкі,
Вас я каліс цалаваў.
Помню маленькаю
Бегала з мячыкам
Айстрай цвіла галава“.

Старац (Абрам).

Крывёй прапахлую зямлю

Пастух на жалейцы.

Ту-лю, ту-лю.

Ту-лю-нь-лю-лю.

Старац.

З тугой да сэрца прытулю.

Жалейка.

Ту-лю, ту-лю.
Ту-лю-нь-лю-лю.

Абрам.

„Пайду жабрачыць.
Душой галоднай,
Зьбіраць скарынкі
Крывавых мук.
Зноў ня ўзьніму
Дачушкі роднай,
Як не разьвею
Начную цьму“.

Толькі падаюць сьлёзы
Ў халодны пясок—

Адна...

За...

Аднэю...

Адна...

За...

Аднэю...

Толькі зоркі лятуць,
Разьвяваюць красой—

Адна...

За...

Аднэю.

Адна...

За...

Аднэй.

Лісьце сыплецца з дрэў,
Лісьце сьцелецца ніц.—
Адны...

За...

Аднымі...

Адны...

За...

Аднымі.

Дні за днямі лятуць,
Ў далях губяцца дні.

Дні

За

Днямі.

Адны...

За...

Аднымі

Незнаёмы голас.

„Замоўклі струны

Маёй гітары.

Сьціскаюць пальцы

Разьбіты грыф.

Ня плач па дочцы,

Старэнькі старац,

Жыцьцё па-свойму гарыць“.

Абрам.

Жыцьцё гарыць,

Ды толькі не па-свойму,

Жыцьцё выходзіць

З вызначаных рэйк...

І грамадой
Ў апошні пойдзем
Бой мы,
Я пролетар!
Змагар,
Я чалавек.

Я чую йдуць,
Ідуць з Усходу людзі.
Нясуць зару
Свабоды на руках.
Ніхто зары
Свабоды не астудзіці.
І ня зруйнае
Грозных барыкад!

Незнаёмы голас.

Замоўклі струны
Маёй гітары,
Сьціскаюць пальцы
Разьбіты грыф...
Паўстане грозны
Пролетары,
Зямлю сагрэе
Агнём зары.

.
.

Ідуць за палкамі
Палкі,
Імчыцца чырвоная коньніца.

Вось яны—

Бальшавікі.

За белымі зграямі

Гоняцца.

— Хто там?

— Хто там?

— Хто там?

Дарогу чырвоным ротам!

Праз кроў...

Праз сьмерць...

Праз труп...

Пад гром трывожны труб

Пойдзем страчаць зару...

Ідуць за палкамі палкі

Імчыцца чырвоная коньніца...

— Слу-хай команду!

На штыкі.

Хай моц наша белым запомніцца.

— Гэй, барабан, барабань!

Трывогу трубі, труба!

Чуецца стогн і крык...

Команду падаў комбрыг:

Брыгада

Трымай

Фронт!

Раз!

Два!

Залп!

Наперад напорней кроч,
Ні кроку назад.

Ўзьняўся агонь атак.

Тру-ту-ту-ту-та-та-та,

Бу-бу-уууу-уу...ух

— Эх-х!

— Ух-х!

— Рыхтуй!..

Прыцэль шэсьць!

— Агонь!

„Агонь!

Яшчэ!

Яшчэ!

Плі!

Калі!

Каб пыл з зямлі

Зьмялі“...

Грурррррр—ррру-рру-ру

бу-бу-уух-х

бб-ба-ах.

— Ух-х!

— Ах-х!

Дзін—зззззз

Дзін—дзіідз.

Зьзіііі... ффі!

Фіі-іі!

Толькі дрыжыць паўкорч...

Сьмерць з жыцьцём

Увайшли ў азарт.

— Наперад адважней кроч.

Ні кроку назад!

Пакуль, 'шчэ зброя ў руках,

Штурмуў зямлю і неба.

Упарта трэ' сьмерць сустракаць

Упарта здавацца ў небыт.

— Хто там?

— Хто там?

— Хто там!?

Дарогу чырвоным ротам!

Дарогу!

Дарогу!

Дарогу!

Грайце гарністыя перамогі!..

Тру-ру-ру-ру

Тра-ра-ра-ра...

.

Раз!

Два!

Левай!

Левай!

Левай!

Давай, запявала, сьпевы!...

— Уздымамі творчых сіл,

Паходам вялікіх армій

Створым мы край красы,

Прыдзем да берагу чар мы.

Адважней!
Адважней
і ўпарцей

Мы будзем ствараць край красы,
За край юнай волі змагацца,
Старое дашчэнту крышыць.

Цьвёрды і горды крок!
Стройна трымайце рытм!
Разьвеем мы чорны змрок
Пажарам-агнём зары.

Адважней!
Адважней
і ўпарцей

Мы будзем ствараць край красы,
За край юнай волі змагацца,
Старое дашчэнту крышыць.

Пройдзем цярністы шлях,
Будзем мы жыць інакш.
Зьнішчым законы плах...

Музыка—
Музыка—
Марш!

... Тру-ру-ру-ру-ру
Тра-ра-ра-ра-ра...

А з лесу—настрэчу Абрам.
— Хто вы такія?
— Стой!

— Я—цар!
Я—ўладар!
Болей я не жабрак!
Мне прырэчыць ня сьмее ніхто!

Рахіль мая дзесьці адна
Сьпіць пад сасною няхай.

Прыдзе мяне абняць...

Дачушка...

Устань!

Зьнікла чорная ноч...

Устань!

Ды весела, сьмейся са мной

Ха-ха-ха,

Ха-ха-ха...

Прыдзі-ж мяне, старца, абняць...

Устань-жа,

Устань!..

... Спыні горкі мой плач!

— Стой, стары!

Супакойся!

— Адкуль?

Хто прытомнасьць тваю адняў?

Ці мо' ты

Ад гармат

І куль

Гэты рогат ліхі пераняў?!

Абрам

— „Прышлі яны,

Ліхія ліхадзеі,

Горш ад зьвяроў
Ад лютых эпідэмій.
Маю Рашэль,
Маю пацеху за нішто...
Нажамі грудзі
Юныя спаролі...
Аж—ні цяпер
Чуваць жахлівы стогн,
Праглівы ляск
Разьюшанае зброі...“

.

А ў гэты час
З амшару на паляну
Вярхом угрунь
Бяз шпораў і стрымён
Чырвоныя імчацца партызаны,
А зброя—
Кій,
Бярданка,
Кулямёт.

І першаю—
Дзяўчына са штандарам
(Крывёй змаганьня
Быццам-бы абліт)...
— „Мы рэволюцыі
Бураю—пажарам
Здабудзем волю
Фабрыцы й зямлі“

І блізяцца.
А смуглая дзяўчына
Ўзьнімае горда
Вышыты свой сьцяг.
Настрэчу ім
Бяжыць Абрам няспынна,
Прасьцёршы рукі
Хілыя ў прасьцяг.

Бліжэй...

Бліжэй...

Знаёмая дзяўчына.

І песьню нам

Знаёмую пяе...

— „Адкуль?..

О, як?..

Скажы, якім-жа чынам? —

Абрам Рахіль

Адразу пазнае.

Дык гэта ты?

О, любая Рашэлы

Ня верыцца...

Няўжо ты ажыла?

Узьнімай-жа сьцяг!

Узьнімай

Вышэй,

Вышэй!

Красуй, сьпявай,

Свабодная зямля!

Кажы хутчэй
І як-та магло стацца?
Расстрэленай
Ляжала-ж ля сасны.
О, майнэ тохтэр.
Майнэ гутэ шчасьце...
А... можа...

Здань?..

А можа...
Я сасьніў?

Падай руку...
Дык прыхілі-ж старога.
О. так...

Бліжэй...

Мне сэрца заспакой.

Я змучаны,
Я сплукан да зьяногі.
Журбою мне
Ўсю душу запякло“.

— „Мяне вялі
На сьмерць белапалякі.
Вялі ў даліну
„Суму і журбы“.
А тут амшар
Ля чорнае палянкі—
Там штаб
Чырвоных партызанаў быў.
Пачулі крык—
Прышлі на дапамогу.

Знайшлі мяне
Пры сьмерці на зямлі.
Блудзіла сьмерць
І распач па разлогах
І кроў
Пяскі праглівыя
Пілі.

А там ляжыць
Замучанай другая,
Ішлі мы з ёю
Разам паміраць,
Адпомсьціць катам
Лютым як прагла я?
Пылала з намі
Помстаю зара.
А ты аплакаў
Мерцьвяцоў комуны.
Аплакаў ты
Расстрэленую быль.
Ня ўкленчыць сьвет,
Адноўлены і юны,
Прад крыжам
Зьдзекаў,
Крыўды
І журбы.

Глядзі!
Штандар чырвоны
Па-над краем
Ўзьняла рука
Магутных перамог!
Кастрычніка

ніхто
не
расстраляе!

Прад ім
і сьмерць
прышла
ў перапалох.

Команда.
— Армія!
Фронт!
Узвод!

У новы
Рыхтуйся
Паход!..

Армія.
... — Дык ад тайгі
Да брытанскіх марэй
Армія чырвоная
Ўсіх мацней.

* * *

Зямля ў агні,
Зямля ў агні паўстанья.
Зямля ў агні
Ўстрывожаных падзей.
Пажоўклых дзён
Падстрэленыя стаі
Губляюцца аплаканымі дзесь.

Плывуць чаўны,
Плывуць чаўны з аддаляў.
Плывуць чаўны
Інакшага жыцця.
Жывой крывёй
Усьпененыя хвалі
Нязьведанае шчасье шаласьцяць,

І ў адвітаньне
Песьняй лебядзінай
Над сёламі заплакала бяда.
Якая даль
Зноў знойдзеца радзімай?
Якая даль?
Якая даль?

А людзі йдуць,
А людзі йдуць край сьвету,
Шукаюць зьяў
Нязьведаных дасюль.
Ідуць у даль

Да вызначанай мэты
Зьбіраць жыцця
Чароўную красу.

* * *

— Глядзі!
Цягнік імчыцца нясупынна.
Ты чуеш рытм напруджаны калёс.
Далёкі шлях,
Што вокам не акінеш—
На тысячы, мільёны вёрст.

Ніхто размах
Сталёвых ног ня спыніць,
Ніхто цягнік
Ня зьверне пад адкос.
Цягнік імчыцца
Ў дальнюю краіну—
Ў краіну мар,
Ў краіну шчасьця й кроз.

Ня зьменіць шлях
Наш верны машыністы.
Ня перадасьць
Чужынцам свой ён жэзл.
І толькі ў даль
Трывожна галасіста
Жалезны конь
Разьюшана іржэ.

Імчыць цягнік,
Імчыць палкі паўстанцаў.
Ён абміне
Вятры і дні, і сьмерць.
Прымчыцца ў даль
Да вызначанай станцы,
Да станцы
СССР ¹⁾).

11-V-29—14-VI-30 г., Менск.

¹⁾ СССР—Сусьветны Саюз Сав. Соц. Рэсп.

Бел. архив
1994

Цана 1 р. 10 к.

80000003 12 1379

1964

